

JUSTITISMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 19. januar 2016
Dok.: 1834098

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen den 28. januar 2016

af samrådsspørgsmål N-T

fra Folketingets Retsudvalg

Samrådsspørgsmål N:

”Vil ministeren redegøre for, på hvilket retsgrundlag NSA og andre udenlandske efterretningstjenester kan overvåge danske statsborgere i Danmark?”

Samrådsspørgsmål O:

”Vil ministeren redegøre for, hvordan samarbejdet mellem danske myndigheder og udenlandske efterretningstjenester, herunder NSA, foregår, hvorvidt

samarbejdet bygger på danske retsprincipper, og hvilken del af den danske retsplejelov samarbejdet fungerer efter, jf. PET's oplysning i artiklen "USA brugte program til masseovervågning i sag med dansker" fra JP den 20. december 2015?"

Samrådsspørgsmål P:

"Vil ministeren redegøre for, hvilke regler der er for danske myndigheders samarbejde med NSA og andre udenlandske efterretningstjenester og for NSA's og andre udenlandske efterretningstjenesters overvågning i Danmark?"

Samrådsspørgsmål Q:

"Vil ministeren, på baggrund af artiklen "Da NSA rettede skytset mod Danmark" fra JP den 20. december 2015, redegøre for, om danske myndigheder var vidende om og havde godkendt NSA's overvågning i Danmark i den konkrete sag, og om indsamlingen af data er foregået med en dansk dommerkendelse?"

Samrådsspørgsmål R:

”Vil ministeren redegøre for, om og hvordan bevismateriale indsamlet af NSA og andre udenlandske efterretningstjenester ved hjælp af masseovervågning, kan anvendes som bevismateriale i en dansk retssag?”

Samrådsspørgsmål S:

”Er ministeren enig i udtalelsen fra formanden for IT-Politisk Forening, Jesper Lund, om at overvågningen af netværket med de danske forbindelser, som er sket efter en bestemmelse, hvorefter det kun er den amerikanske justitsminister og chefen for de nationale amerikanske efterretningstjenester (DNI), der afgør om en bestemt udenlandsk statsborger kan overvåges, ikke er sket efter et princip, der er foreneligt med dansk lov, hvor en overvågning først kan ske, hvis en dommer siger god for det, jf. artiklen ”USA brugte program til masseovervågning i sag med dansker” fra JP den 20. december 2015?”

Samrådsspørgsmål T:

”Er ministeren enig i flere eksperters udtalelser i artiklen ”USA brugte program til masseovervågning i sag med dansker” fra JP den 20. december 2015, om at kriterierne for NSA’s overvågning i Danmark er

uklare, og at der bør være et klart retsgrundlag for, hvordan udenlandske efterretningstjenester kan overvåge danske statsborgeres kommunikation?”

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Lisbeth Bech Poulsen (SF) og Josephine Fock (ALT).

[Indledning]

1. Det er den amerikanske efterretningstjeneste NSA's overvågning, der er temaet for dagens samråd. Det er et tema, der med jævne mellemrum har været fremme i medierne i de senere år.

Og som det fremgår af samrådsspørgsmålene, udspringer spørgsmålene af nogle artikler i Jyllands-Posten, som blev bragt den 20. december 2015.

Jeg er blevet stillet i alt 7 spørgsmål, som navnlig handler om PET's samarbejde med NSA. Dem vil jeg tillade mig at besvare samlet.

Inden da vil jeg dog godt starte med at sætte rammerne for besvarelsen.

[Samrådsspørgsmål Q]

2. Når det gælder spørgsmål om vores efterretningstjenesters virksomhed, så er der – som bekendt – grænser for, hvor langt jeg kan gå i min besvarelse.

Det betyder bl.a., at jeg som udgangspunkt ikke kan komme nærmere ind på PET's konkrete samarbejde med udenlandske efterretningstjenester.

Det ville kompromittere forholdet til udenlandske tjenester – som er helt afgørende for PET's arbejde og for Danmarks sikkerhed.

Det ville i det hele taget kunne skade PET's muligheder for at fungere som en effektiv efterretningstjeneste, hvis jeg gav mig til at fortælle om specifikke detaljer i tjenestens arbejde.

Det er ikke i Danmarks interesse, og det er jeg sikker på, at de fleste kan forstå.

Jeg vil derfor heller ikke i min besvarelse i dag gå nærmere ind i den konkrete sag, som er omtalt i Jyllands-Posten – og som der mere specifikt er spurgt ind til med samrådsspørgsmål Q.

[Samrådsspørgsmål N, O og P]

3. Lad mig i øvrigt starte med at slå fast, at PET har et omfattende og nødvendigt samarbejde med udenlandske myndigheder som led i forebyggelsen og bekæmpelsen af bl.a. terrorisme.

Det er et samarbejde, der dels foregår generelt for at følge trusselsbilledet, dels operativt i forbindelse med konkrete sager.

Med samrådsspørgsmål N, O og P er jeg blevet spurgt til retsgrundlaget for dette samarbejde.

Og her vil jeg gerne gøre det helt klart, at samarbejdet mellem PET og udenlandske samarbejdspartnere skal foregå i overensstemmelse med dansk ret.

Her tænker jeg ikke mindst på reglerne i retsplejeloven. For det er jo sådan, at PET – med enkelte undtagelser – er omfattet af de almindelige regler i retsplejeloven om efterforskning og straffeprocessuelle indgreb.

Hvis PET f.eks. skal foretage et indgreb i meddeleleshemmeligheden, skal det ske i overensstemmelse med retsplejelovens regler, herunder bestemmelserne om retskendelse.

Og det samme gælder, hvis indgrebet foretages i Danmark som led i et samarbejde mellem PET og en udenlandsk efterretningstjeneste.

Hvis der i forbindelse med et sådant samarbejde f.eks. skal opsættes en telefonaflytning i Danmark, så skal retsplejelovens regler altså overholdes. Det vil jeg gerne slå helt fast.

[Samrådsspørgsmål R]

4. Med spørgsmål R er jeg blevet spurgt til, hvordan oplysninger indsamlet af en udenlandsk efterretningstjeneste vil kunne anvendes som bevis en dansk retssag.

Jeg tillader mig i den forbindelse at gå ud fra, at det her er en dansk straffesag, der sigtes til.

I straffesager er det sådan, at alle de beviser, som er tilvejebragt i sagen, som udgangspunkt kan fremlægges i retten.

Retten kan dog træffe afgørelse om at afskære bevismidler.

Hvis der f.eks. er uenighed mellem parterne om, hvorvidt et bevis kan fremlægges, træffer retten afgørelse om, hvorvidt beviset bør tillades.

Retten kan bl.a. afskære bevismidler, der er ulovligt tilvejebragt, hvis anvendelsen af beviset efter en samlet konkret vurdering ville stride mod den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 om retten til en retfærdig rettergang.

På samme måde kan retten også afskære bevisførelse, som findes at være uden betydning for sagen.

5. Når det gælder vægtningen af de beviser, som er blevet fremlagt i en straffesag, så er denne vurdering også op til retten. Det følger af det grundlæggende princip om rettens frie bevisbedømmelse.

Princippet indebærer, at rettens bedømmelse af bevisernes vægt ikke er bundet ved lovregler.

Når retten skal tage stilling til, om den tiltalte i en straffesag skal findes skyldig, er det altså helt og holdent op til retten at vurdere, hvilken vægt de enkelte beviser bør tillægges.

Det kan f.eks. være bevisværdien af et vidneudsagn. Eller det kan være bevisværdien af en oplysning fra en udenlandsk efterretningstjeneste.

I den forbindelse er det også værd at bemærke, at der gælder et princip om bevisumiddelbarhed. Det indebærer, at beviser – f.eks. vidner – som udgangspunkt skal føres direkte for den dømmende ret.

Der er derfor heller ikke fri adgang til, at anklagemyndigheden under en dansk straffesag uden videre kan fremlægge og oplæse dokumenter, som man har fået fra andre – f.eks. fra en udenlandsk efterretningstjeneste.

[Samrådsspørgsmål S]

6. Med samrådsspørgsmål S er jeg blevet bedt om at forholde mig til en særlig bestemmelse, som ifølge artiklen i Jyllands-Posten findes i amerikansk ret.

Bestemmelsen skulle indebære, at det er den amerikanske justitsminister og chefen for de nationale amerikanske efterretningstjenester, der alene afgør, om en bestemt udenlandsk statsborger kan overvåges.

Jeg bliver nødt til at sige, at jeg ikke – ud over Jyllands-Postens omtale – har noget nærmere kendskab til den omtalte bestemmelse.

Det, jeg dog gerne vil slå helt fast, er, at udenlandske efterretningstjenester ikke må operere i Danmark på egen hånd.

Hvis en udenlandsk efterretningstjeneste måtte have behov for at foretage sig noget i Danmark, skal det i givet fald ske i forståelse med de danske efterretningstjenester.

Og de danske efterretningstjenester vil skulle sikre sig, at samarbejdet ikke vil stride mod dansk ret.

[Samrådsspørgsmål T]

7. Det bringer mig videre til samrådsspørgsmål T.

For her er jeg blevet spurgt til, om kriterierne for udenlandske efterretningstjenesters adgang til at operere i Danmark er for uklare.

Det synes jeg ikke, de er.

Som sagt må udenlandske efterretningstjenester ikke operere på egen hånd i Danmark. Hvis de måtte have behov for at foretage sig noget i Danmark, skal det i givet fald ske i forståelse med de danske efterretningstjenester.

Og de danske efterretningstjenester vil i den forbindelse skulle sikre sig, at samarbejdet foregår i overensstemmelse med dansk ret.

Det er en ordning, som jeg er tryk ved.

[Afslutning]

8. Afslutningsvis vil jeg gerne understrege, at de danske efterretningstjenester naturligvis løbende følger de historier, der bringes i medierne, og vurderer, hvad der er op og ned i de påstande og dokumenter, som bringes frem.

Og jeg vil gerne slå fast, at PET naturligvis vil reagere, hvis man skulle blive opmærksom på, at en udenlandsk efterretningstjeneste opererer i Danmark uden om de danske efterretningstjenester.

9. Som sagt har PET et godt og tæt samarbejde med udenlandske efterretningstjenester. Og jeg tror, at alle kan forstå, hvor afgørende det er, at det samarbejde bevares.

Lad mig i den forbindelse slutte af med at gentage den måske vigtigste pointe i min besvarelse:

Nemlig at PET's samarbejde med udenlandske efterretningstjenester i alle tilfælde skal ske i overensstemmelse med dansk ret.

Tak for ordet.